

Hr Kristen Michal
Kliimaminister
Kliimaministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 TALLINN

17. juuni 2024 nr 5.1-1/87

Pöördumine seoses sidetaristu rajamisega transpordikoridoridesse

Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liitu (ITL) kuuluvad sideettevõtjad on koostöös Eesti Lairiba Arendamise Sihtasutusega (ELASA) viimaste kuude jooksul olnud avatud võimalusele sõlmida Transpordiametiga koostöökokkulepe, mis tagaks, et uute ja rekonstrueeritavate teedega koos luuakse alati ka kaasaegse ja keskkonnahoidliku sidetaristu valmidus. Lähtusime seejuures Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) sideosakonnalt saadud sisendist ning 22.03.2024. a toimunud arutelust Kliimaministeeriumi teede- ja raudteeosakonna, MKM-i sideosakonna, Transpordiameti (TRAM) ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti esindajatega.

Tänaseks on selgunud, et osapooltel puudub ühine arusaam koostöökokkuleppe lähteülesandest, mistõttu on kokkuleppele keeruline jõuda:

- 1) Saime aru, et eesmärk on sõlmida koostöökokkulepe, mille kohaselt ELASA ja sideettevõtjate poolt antakse TRAM-ile konkreetsesse projektidesse sisend sidetaristu vajaduste kohta. Selle alusel projekteerib ning ehitab TRAM vastava sidetaristu (valmiduse) oma kuludega, s.h võimalusel näeb hanke raames ette ka asukoha sidemastidele teemaa koosseisus. Hiljem antakse rajatud sidetaristu ELASA-le hallata;
- 2) TRAM-i ja Kliimaministeeriumi nägemuses kataks sõlmitav koostöökokkulepe vaid kitsalt olemasoleva olukorra ära kirjeldamist ehk protseduuri, kuidas saavad sideettevõtted infot uute teede rajamisest ja rekonstrueerimisest ning kuidas on võimalik ELASA kaudu sisendit anda ja hankes oma vahenditega kaasas olla.

Oleme seisukohal, et TRAM-i ja Kliimaministeeriumi poolt pakutav ei lahenda olulisi küsimusi, mida viimaste aastate jooksul korduvalt tõstatanud oleme.

Jätkuvalt on seega probleemiks, et sideteenust kui elutähtsat ja kõikidele kodanikele väga olulist teenust ei nähta täna planeerimis- ja ehitusprotsessis olulisena: riik keeldub nägemast sidetaristu jaoks ette asukohta tee koosseisus, kus on selle loogiline koht. Ei peeta oluliseks jätkusuutlikku ja tulevikku suunatud lähenemist, mis võimaldaks asuda ka Eestis ehitama „tarkasid teid“, mille puhul on tehnovõrgud tee loomulik osa, kulgevad piki teid ja kuuluvad tee koosseisu (olles vajalikud tee ja sellel liiklejate ohutuse huvides ning tagades teel liiklejate jaoks eluliselt vajaliku sideühenduse).

Rõhutame, et probleemküsimus ei ole selles, et sideettevõtted ei saaks saata oma sisendit TRAM-i projektidesse.

Probleemiks on hoopis see, et sidetaristu jaoks ei nähta ette asukohti tee koosseisus ja puuduvad ka riigipoolseid vahendeid targa tee ehitamiseks. Sidetaristu eesmärgipärast kasutamist, sh mobiilsideleviga katvust suurendaks ning ehitamist lihtsustaks see, kui ehitame sidetrassid võimalikult teede lähedale, kus on tegelik tarbimisvajadus.

Toimisme konstruktiivselt ja esitasime 24.04.2024 TRAM-ile järgmised selgesõnalised ettepanekud sõlmitava koostöökokkuleppe osas:

1. TRAM rajab oma kuludega koos uute või rekonstrueeritavate teedega ka sidetaristu valmiduse (sh omandab vajadusel maa);
2. Kvaliteetse mobiililevi saavutamiseks transpordikoridorides arvestab TRAM uue tee planeerimisel või tee laiendamisel, tee äärsete rajatiste loomisel ka mastide ja nende juurde kuuluva taristu asukohtadega (sh nähes uue tee rajamisel või olemasoleva tee laiendamisel 60m vabalt seisvale mastile ette asukoha tee vahetus läheduses).
3. Koostöökokkuleppes lepatakse kokku lihtsustatud ja optimaalne suhtluskord, et tagada kontaktide vahel kiire info liikumine ja tööde tähtaegsus ühiste projektide realiseerimisel.
4. Koostöökokkuleppesse lisatakse rakenduskava ehk nimetatakse ära konkreetne projekt või konkreetsed projektid, kus esimesena kokkuleppe järgselt toimetama hakatakse, koos tähtaegadega.
5. ELASA hakkab rajatava sidetaristu kasutamist korraldama ja haldama.

Samas kirjeldasime ka tee koosseisu rajatava sidetaristu tehnilist standardlahendust.

Mõistame, et meie ettepanekuid arvestades ning sidetaristut vastavalt rajama asudes ei lahendata 5 aastase plaaniga kogu Eestit ära. Meie arvates on olulisem mõtteviisi muutus, mille tulemusena asume tegema tänaseid teedehitusi tulevikku vaatavalt ja keskkonnahoidlikult ning ka rahaliselt säästlikult (sh korduvaid tegevusi vältides).

Oluline on arvestada, et meie poolt pakutav oleks osa lahendusest. See teeks asja lihtsamaks, mitte ei lahendaks kõiki muresid. Paralleelselt sellele jätkaksid ettevõtted omapoolset investeerimist sidetaristusse ning sideühenduste toimimiseks vajalike aktiivseadmete paigaldamisse. Taristu investeeringute juures on kõige suuremad ja mahukamad tee ehitusega seotud kulud, mida meil on võimalus koos tehes kokku hoida ning säilitada seejuures ehitatud tee terviklikkus. Juhul, kui sideehitiste tee koosseisu ehitamist takistavad õigusaktid ja tee projekteerimise normid, siis vajavad muutmist ka need.

Täna me ei räägi ühegi taristu (tee, side) ehitamisest täiesti nullist, vaid me räägime tarkade teede ehitamise alustamisest teatud hetkest alates ning samal ajal valgete alade katmisest transpordikoridorides. Kuni me kuskilt pihta ei hakka, siis ei ole võimalik ka paremaks minna ega kuhugi jõuda.

TRAM-i tagasiside saime oma ettepanekutele 21.05.24 toimunud kohtumisel ja kirjalikult 24.05.24. TRAMi tagasiside sisaldas järgnevat:

1. TRAM ei näe, et side oleks tee loomulik ja vajalik osa, vaid on valmis üksnes kaasama ELASA hankemenetlusse, et uute teede ehituse juures oleks võimalik otsida sidele võimalikku asukohta, samas tagamata, et lahendus leitakse. Selline võimalus on meil ka täna ja koostöölepe ei looks midagi uut ega parandaks tänast probleemolukorda.
2. Hankesse kaasamise tingimuseks on, et side projekteerimine, ehitamine, hooldamine ning hilisem ümbertõstmine on ELASA kulu ja side ei tohi tuua TRAM-ile kaasa täiendavaid kulusid. See on ka täna sideehitisi teemaale ehitades nii.
3. TRAM ei näe sideehitistele asukohta tee koosseisus, sest seda ei võimalda tee projekteerimismid normid jms tee nõuded (seejuures oleme omalt poolt teinud korduvalt ettepanekuid muuta õigusakte ja leida lahendus, et vastavad normid võimaldaks sidet ehitada tee koosseisu).
4. Juhul, kui TRAM-ile kuuluvale maale mahub ka sidekoridor (nt 2+2 teede puhul), siis nähakse see ette, aga mitte rekonstrueerimiste puhul ega kõigi teede puhul.
5. Muudel juhtudel tuleb siderajatised projekteerida ja ehitada teest kaugemale, eramaadele või RMK maadele, milleks on vaja maad erastada. Seda TRAM enda peale ei võta, vaid see on ELASA ülesanne.
6. TRAM poolt ei ole võimalik hankida (projekteerida, ehitada) sidet koos tee ehitusega, sest puudub ka vastav eelarve. Raha ei nangunii ole teede ehituseks ega rekonstrueerimisteks.

Ometi oleks TRAM-i poolt paigaldatava sidetaristu maksumus alla 0,5% rajatava tee maksumusest¹. Tee ehituse hanke maksumuse normaalne kõikumine on ka suurem kui sidetaristu hind selle kõige juures.

Märkimata ei saa jätta, et näiteks elektriautode laadimise võrgustikku rajatakse riigi (maksumaksja) rahastamisel, kuigi elektriautode kasutajate arv on oluliselt väiksem sideteenuste kasutajate arvust.

Eeltoodud põhjustel oleme jõudnud järeldusele, et praegu pole võimalik sõlmida toimivat, väärtust loovat ja Eesti elanike huvidest lähtuvat koostöölepingut, mis aitaks kaasa side valdkonna eesmärkide täitmisele ning lihtsustaks sidetaristu rajamist transpordikoridoridesse.

TRAM-i ja Kliimaministeeriumi poolt pakutavad lahendused on poolikud ega loo lisaväärtust. Meil pole õnnestunud jõuda ühisele arusaamisele võimaliku kokkuleppe sisust ega ka selle sõlmimise väärtusest.

Me ei näe potentsiaalse koostööpartneri poolt tahet lepingu sõlmimiseks, aga ühepoolselt koostöökokkulepet sõlmida ei saa. Kui oleks mõlemapoolne tahe, siis oleks see võimalik. Praegu aga tunneme, et meie poole pingutus on ebaproportsionaalne ega pälvi teise poole vastusamme.

Arvestades ülalkirjeldatud olukorda, kuhu oleme tänaseks jõudnud, näeme edasi liikumiseks ainult järgmist võimalust: Leida poliitiline tahe ja algatada õigusaktide muudatus sidetaristu arvestamiseks tee koosseisu kuuluva rajatisena ning selle alusel leida teehoiukavasse raha (eelarverida). Nähes ette normid sideehitiste kuulumise kohta tee koosseisu on võimalik näha ette selleks kavajalikud vahendid (eelarve). Ainult nii saab passiivse sidetaristu rajamise lihtsamaks ja on lootust täita digiühiskonna arengukavas seatud eesmäärke.

Lõpetuseks märgime, et meie praeguse arusaamise kohaselt jätkub hoolimata pingutustest hetke seisuga kõik nii nagu täna ja selle tagajärjed on järgmised:

- 1) Eesti lairiba plaan 2030 elluviimine ning digiühiskonna arengukavas võetud eesmärkide täitmine ei õnnestu;
- 2) Eesti teedel on jätkuvalt ebakvaliteetne ja katkendlik mobiililevi (nagu täna raudteedel). Taaskord saame näitena tuua Kose-Võõbu lõigu, kus küll lahendus lõpuks leiti, aga palju hiljem, kui tee valmis;

---

¹ Civitta uuring „Riigiteedesse sidetaristu planeerimise ja ehitamise ning uutes elu- ja äripiirkondades sidelahenduse tagamise uuring“ ja Maanteeamet. ITS baastaristu valmiduse teostatavus- ja tasuvusanalüüsi koostamine, lk 28. (2020) https://www.transpordiamet.ee/sites/default/files/documents/2021-11/taristu_uuring_aruanne.pdf

- 3) Loomata jäävad kiired ja katkematud sideühendused, mis on eelduseks tulevikutehnoloogiate jaoks nagu isejuhtivad autod. Samuti jääb lahendamata juba täna vajalik reaalaja info edastus maanteedel;
- 4) Jätkuvalt on teede äärde rajatava sidetaristu ehitamise, maakasutuse kokkulepete ja sidetaristu hooldamisega seotud keskkonnajalajälg ning rahalised kulud märksa suuremad, kui need oleksid juhul, kui sidetaristu rajataks tee koosseisus selle loomuliku ja lahutamatu osana.

ITL-i poolt jääme lootma, et Kliimaministeerium kaalub koostöös MKM-iga veelkord ITL-i ettepanekuid ning leiab neist lähtudes lahenduse tegelikele murekohtadele (tänapäevase olukorrale, et sideehitised ei mahu tee koosseisu ning tee nõuded takistavad, mitte ei toeta sidetaristu rajamist tee lahutamatu osana). Riigi sõnumites kordub ülikiire internet ja katkematu 5G levi. Meie oleme pakkunud meetmeid ja lahendusi selle saavutamiseks. TRAMi kui riigiteede haldaja poolt on aga lahenduse asemel otsitud põhjuseid, miks ei saa sidetaristut tee koosseisu rajada.

Seetõttu on vajalik jõuda ühise arusaamani, et kvaliteetsed ja kiired sideühendused on äärmiselt olulised nii riigi konkurentsivõime tagamiseks kui ka julgeoleku seisukohast elutähtsate sideteenuste osutamiseks. Lahenduse leidmine on oluline teedel liiklevate inimeste jaoks ja on vajalik avalikes huvides, sh digiühiskonna arengu huvides.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Doris Põld
Tegevjuht

Koopia: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve
Amet, Transpordiamet

Keilin Tammepärg, keilin.tammeparg@itl.ee